

1945

Powstanie polskiego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu

2020

ROK PROFESORÓW LWOWSKICH

II WOJNA ŚWIATOWA DOBIEGA KOŃCA...

Przywódcy zwycięskich mocarstw zdecydowali już o włączeniu tzw. Kresów Wschodnich do Związku Sowieckiego. Natomiast kształt zachodnich granic Polski będzie przesądzony dopiero w sierpniu na konferencji w Poczdamie.

Po latach niszczenia przez okupantów polskiej kultury oraz eksterminacji inteligencji, jednym z priorytetów staje się odbudowa szkolnictwa. Tym bardziej, że Polska utraciła ważne ośrodki akademickie - Lwów i Wilno.

Toczą się dyskusje nad lokalizacją nowych polskich uczelni. W grę wchodzi m.in. Lublin, Toruń, Gdańsk czy Gliwice.

Grupa lwowskich profesorów, wśród nich: znany botanik, były rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza prof. Stanisław Kulczyński oraz fizyk Stanisław Loria, opowiada się za Wrocławiem. Wydaje się, że nie trzeba tu zaczynać od zera. Jeszcze w styczniu 1945 roku działają niemieckie uczelnie - Uniwersytet i Wyższa Szkoła Techniczna.

W 1811 r. powstał 5-wydziałowy **Uniwersytet Wrocławski** w wyniku połączenia jezuickiej Akademii Leopoldyńskiej z protestancką frankfurcką Viadriną

**ZŁOTA BULLA Z 21 X 1702 R.
– AKT FUNDACYJNY
AKADEMII LEOPOLDYŃSKIEJ**

**UNIwersytet w latach
międzywojennych**

TRADYCJE AKADEMICKIE WROCŁAWIA

Wyższa Szkoła Techniczna została założona w 1910 r.

LABORATORIUM MASZYNOWE,
FOTOGRAFIA Z 1911 R.

POCZTÓWKA Z BRESLAU

TRADYCJE AKADEMICKIE WROCŁAWIA

Bolesław Drobner na spotkaniu z pionierami, obok prof. Stanisław Kulczyński

Już w marcu 1945 roku Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej mianuje krakowskiego socjalistę – doktora Bolesława Drobnera przyszłym prezydentem Wrocławia. Drobner organizuje tzw. grupy operacyjne do tworzenia załóżków polskiej administracji nad Odrą.

Na czele Grupy Naukowo-Kulturalnej stanął prof. Stanisław Kulczyński, mianowany Pełnomocnikiem Ministra Oświaty do spraw *„zabezpieczenia majątku i urzędzeń wyższych uczelni oraz innych instytucji naukowych, bibliotek, zbiorów na terenie Wrocławia i okolic”*

Krakowianin, doktor chemii -
absolwent Uniwersytetu
Jagiellońskiego

Działacz PPS

Uczestnik rewolucji w 1905 r.
w Królestwie Polskim,
aresztowany ponad 30 lat
później przez NKWD

Pierwszy prezydent Wrocławia po II
wojnie światowej

BOLESŁAW DROBNER (1883-1968)

ZNISZCZENIA

Grupa Stanisława Kulczyńskiego, licząca początkowo dwadzieścia sześć osób, przyjeżdża do Wrocławia zaledwie w trzy dni po zakończeniu działań wojennych.

Każdy dzień zwłoki w zabezpieczeniu majątku uczelni mógł mieć katastrofalne skutki...

---

6 maja 1945 r.
kapitulacja
Festung Breslau

**Przybycie Grupy Naukowo-Kulturalnej
do Wrocławia w dniu 10 maja 1945 r.**

ZE WSPOMNIENIŃ ALFONSA HOLECKIEGO I BERNARDA JANUSZEWSKIEGO

*„Gdy z Rynku Kleparskiego
w Krakowie 10 V 1945 r.
autobusem wybierała się do
Wrocławia Grupa Naukowo-
Kulturalna, odjeżdżających
żegnali znajomi i rodziny ze
szczerym uczuciem wielkiej
troski i lęku o los swoich
najbliższych”.¹*

---

¹ Holecki A., Januszewski B.: *Klinika położnictwa i chorób kobiecych – prof. Andrzej Dzioba.*
[W:] *Wspomnienia Wrocławskich Pionierów.* Red. W. Suleja. Wyd. 2. Wrocław, 2001, s.176.

ZE WSPOMNIEŃ ZOFII SKROWACZEWSKIEJ

„Wjazd do Wrocławia mocno uszkodzonymi i zagruzowanymi ulicami pozwalał zorientować się w zniszczeniach miasta, ale dopiero następnego dnia rano, gdy wyszłam na ulicę, odczułam ogrom zrujnowania (...) Panowała upiorna cisza, nikogo nie widziałam, tylko ulicę zastaną gruzem i potłuczonym szkłem, fragmenty zniszczonych kamienic. Patrzyłam ze zgrozą i pomyślałam: „Czy my potrafimy przywrócić tu życie?”¹

---

¹ Skrowaczewska Z.: *Ze Lwowa przez Kraków nad Odrę*. [W:] *Wspomnienia Wrocławskich Pionierów*. Red. W. Suleja. Wyd. 2. Wrocław, 2001, s.131.

Zniszczenia budynków uczelni sięgają aż 70 %

**Zbombardowany gmach
główny Uniwersytetu**

Instytut Zoologiczny

Wybuchy min i, celowo lub przypadkiem wzniecane pożary już po zakończeniu działań wojennych, dopełniają dzieła zniszczenia.

Zburzony budynek po lewej stronie to nieistniejący już Instytut Europy Wschodniej z wartościowym księgozbiorem, który spłonął w nocy z 10 na 11 maja 1945 r.

Widok na ulicę św. Jadwigi

Najcenniejsze zbiory Biblioteki
Uniwersyteckiej wywieziono
z Wrocławia w końcu 1944 r.

Ponad pół miliona tomów, które
przeniesiono w marcu 1945 r. do
kościół św. Anny, spłonęło
w niewyjaśnionych okolicznościach
już po zakończeniu działań
wojennych.

**Wnętrze kościoła św. Anny,
na pierwszym planie morze spalonych książek
z Biblioteki Uniwersyteckiej**

ODBUDOWA

Wkrótce do Grupy Kulturalno-Naukowej dołączają też polscy uczeni, przywiezieni tu w czasie wojny na przymusowe roboty fizyczne. Do miasta zaczynają ściągać nie tylko pracownicy nauki ze Lwowa, Wilna, Warszawy i Poznania, ale także młodzi ludzie, którzy chcą możliwie szybko zasiąść w studenckich ławach.

Polski profesor, zanim wszedł do sali wykładowej, laboratorium czy biblioteki, musiał często najpierw wejść na dach, by załatać dziury po pociskach, wprawić okna.

Fala repatriantów z tzw. Kresów Wschodnich zaczyna przybierać na sile od jesieni 1945 r., napływa także ludność z innych terenów, m.in. centralnej Polski, zachęcana przez propagandę możliwością zdobycia lepszego mieszkania, pewniejszej pracy...

Przyjazd transportu repatriacyjnego

URZĄD WOJEWÓDZKI
 ŚLĄSKO-DĄBROWSKI

PRZEPUSTKA Nr. 7757/0.

Ob. Holcecki Antoni + Zosia

zezwala się na wjazd na teren
 ŚLĄSKA OPÓLSKIEGO
 do Mysłowic

Ważna wraz z dowodem osobistym
 od dnia 10.9. do dnia 30.9.

WOJEWODA

ВОЕВОДСТВО СИЛЕЗСКО - ДОМБРОВСКОЕ

ПРОПУСК 7757/0

Гр Холцекки Антони + Зосия
 разрешаю в езд на территорию ополь-
ской Силезии
 в Мысловы

Действительно вместе с удостове-
 рением личности
 от 12.9.45. до 30.9.45.

WOJEWODA

Przepustka zezwalająca na wjazd na Dolny Śląsk z 10 IX 1945 r., wystawiona w języku polskim i rosyjskim

ZE WSPOMNIENÍ STANISŁAWA ŚWIĘCHA

„W tych pierwszych tygodniach, a nawet miesiącach pracy we Wrocławiu nikt nie otrzymywał żadnego wynagrodzenia, pracowało się za mieszkanie i wyżywienie.

Były chwile ogromnej depresji, wielu załamywało się i wyjeżdżało z Wrocławia, ale inni przetrzymali ten trudny okres”.¹

16 maja 1945 r. podjęto akcje porządkowe i budowlane, przyszli studenci przy odgruzowywaniu

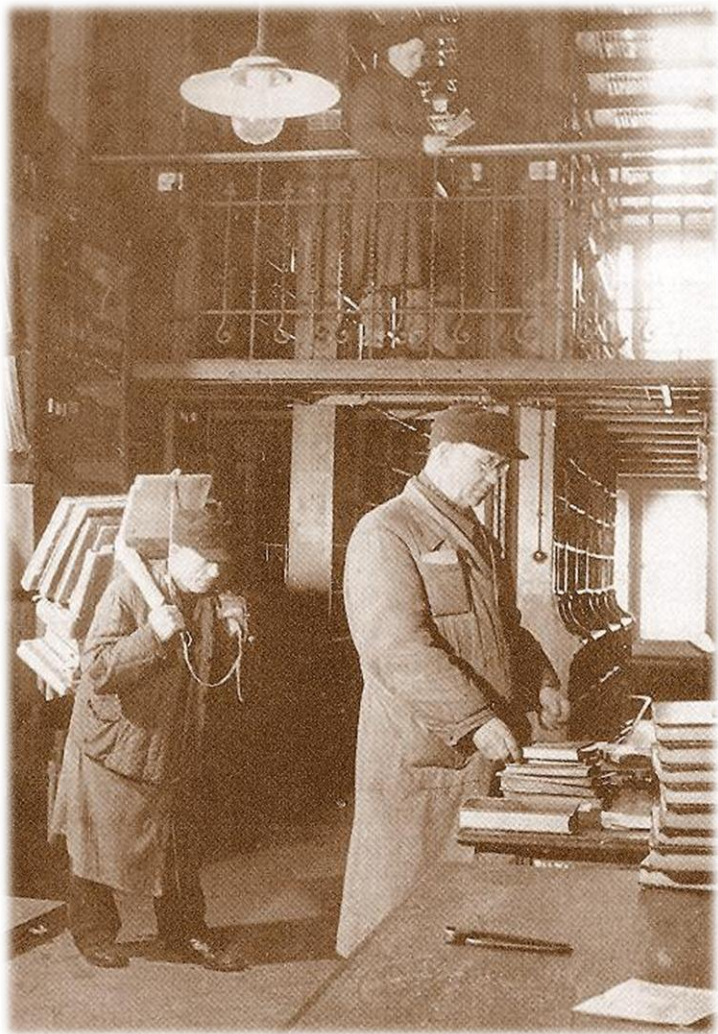
---

¹ Święch S.: *Ludzie, zwierzęta, zdrowie*. [W:] *Wspomnienia Wrocławskich Pionierów*. Red. W. Suleja. Wyd. 2. Wrocław, 2001, s.84.

W połowie czerwca 1945 r. w mieście przebywa ok. 2 tys. Polaków i blisko 150 tys. ludności niemieckiej, planowe wysiedlanie Niemców rozpocznie się w lutym 1946 r.

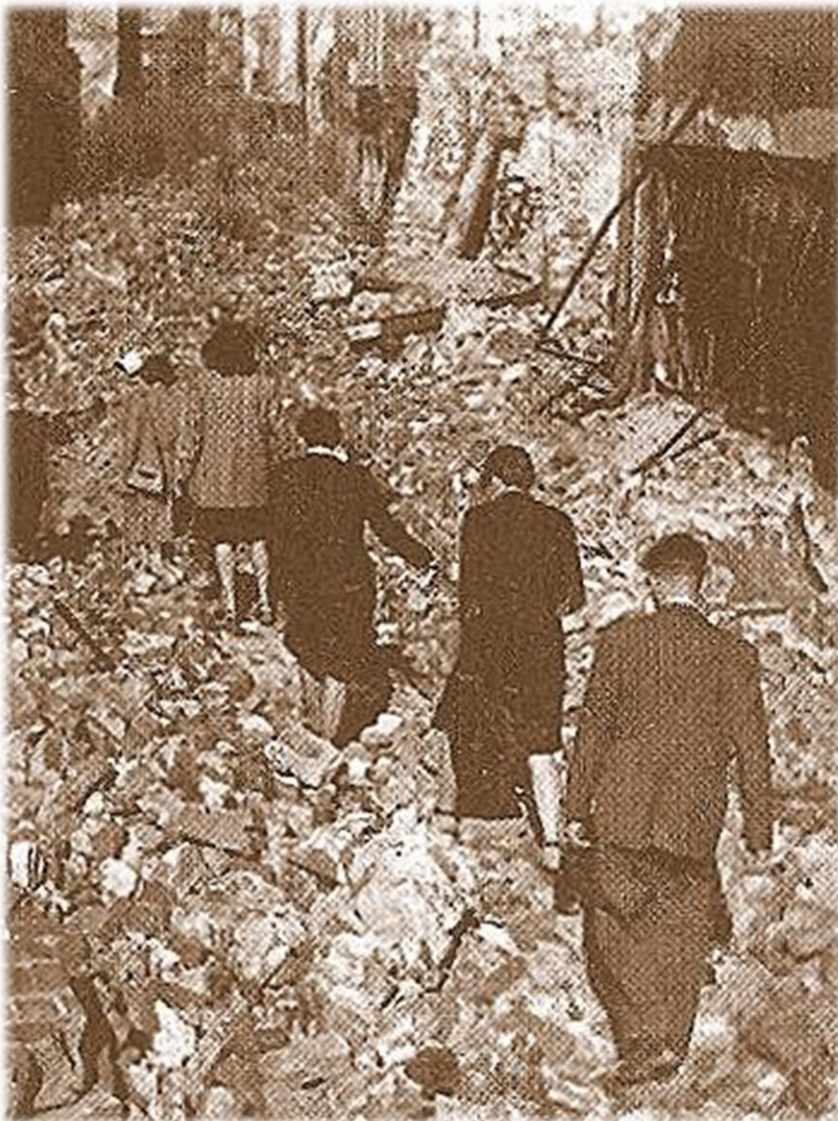
**Wysiedlanie ludności niemieckiej z Wrocławia
(jedna z niewielu zachowanych fotografii)**

**Porządkowanie zbiorów
bibliotecznych**

W maju 1945 r. polscy bibliotekarze pod kierunkiem Antoniego Knota zaczynają tworzyć nową Bibliotekę Uniwersytecką w budynku byłej Stadtsbibliothek. W pierwszym okresie bardzo brakuje polskich książek. Nie obywa się bez groźnych incydentów - Antoni Knot zostaje postrzelony przed Biblioteką. W ruinach bowiem czają się niedobitki fanatyków hitlerowskich i maruderzy wojskowi.

ZE WSPOMNIENÍ STANISŁAWA ŚWIĘCHA

„Poruszanie się we Wrocławiu było niebezpieczne i trudne, nie tylko ze względu na zaminowane, zasypane gruzem nie oznakowane ulice, ale także na ukrywających się w rumowiskach niedobitków niemieckich, którzy z ukrycia strzelali do Polaków.

W taki to sposób został postrzelony w biały dzień prof. Antoni Knot przy wchodzeniu do gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej”.¹

**Droga przez gruzy,
ul. Łaciarska**

---

¹ Święch S.: *Ludzie, zwierzęta, zdrowie*. [W:] *Wspomnienia Wrocławskich Pionierów*. Red. W. Suleja. Wyd. 2. Wrocław, 2001, s.82.

Największym problemem jest ochrona obiektów przed szabrownikami.

Z pomocą przychodzą przyszli studenci. W lipcu 1945 r. powstaje uzbrojona Straż Akademicka.

**Opaska Akademickiej Straży
Uniwersytetu i Politechniki**

ZE WSPOMNIENÍ ZBIGNIEWA GAWLIKA

„Zakres naszych zadań był ogromny: od podstawowego zabezpieczania obiektów i znajdujących się w nich urządzeń i wyposażenia, poprzez bezpośredni udział w pracach związanych z odbudową, nadzór nad pracującymi przy odbudowie Niemcami (...), po przygotowywanie mieszkań dla przyjeżdżających profesorów (...)

Służba była ciężka i odpowiedzialna. Pracowało się przecieź przez cały dzień, a w nocy pełniło jeszcze służbę wartowniczą”.¹

¹ Gawlik Z.: *Straż Akademicka*. [W:] *Wspomnienia Wrocławskich Pionierów*. Red. W. Suleja. Wyd. 2. Wrocław, 2001, s.146.

207

D E K R E T

z dnia 24 sierpnia 1945 r.

o przekształceniu Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej
na polskie państwowe szkoły akademickie.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Uniwersytet Wrocławski i Politechnika Wroclawska stają się polskimi państwowymi szkołami akademickimi.

Art. 2. (1) Uniwersytet Wrocławski dzieli się na wydziały:

1. prawn-administracyjny,
2. humanistyczny,

3. matematyczno-przyrodniczy,
4. lekarski z oddziałem farmaceutycznym,
5. medycyny weterynaryjnej,
6. rolnictwa z oddziałem ogrodnictwem.

(2) Politechnika Wroclawska dzieli się na wydziały:

1. chemiczny,
2. mechaniczno-elektrotechniczny,
3. budownictwa,
4. hutniczo-górnictwa.

(3) Minister Oświaty określi czas i kolejność uruchomienia poszczególnych wydziałów.

Art. 3. Uniwersytet Wrocławski i Politechnika Wroclawska mają wspólne zakłady naukowe. Stosunek prawny tych instytucji do Uniwersytetu i Politechniki określi Minister Oświaty.

Art. 4. (1) Pierwszych rektorów i pierwszy skład profesorów Uniwersytetu i Politechniki Wrocławskiej mianuje Prezydent Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Oświaty.

(2) W okresie organizacyjnym, trwającym do dnia 31 sierpnia 1946 r., rektorowie Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej mają kompetencje senatu akademickiego, dziekanów i rad wydziałowych.

(3) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia ograniczyć kompetencje rektorów określone w ust. (2).

Art. 5. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Oświaty.

Art. 6. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:

Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:

Edward Osóbka-Morawski

Minister Oświaty:

Czesław Wycech

Jeszcze w lipcu rozważana jest decyzja o przeniesieniu na Górny Śląsk, uratowanych z pożogi wojennej, zasobów Technische Hochschule, a także kadry zgromadzonej we Wrocławiu.

24 sierpnia 1945 r.

Uniwersytet Wrocławski i Politechnika Wroclawska stają się „polskimi państwowymi szkołami akademickimi”

PLANOWANE WYDZIAŁY UCZELNI

UNIwersytet Wrocławski

- ❑ Prawno-Administracyjny
- ❑ Humanistyczny
- ❑ Matematyczno-Przyrodniczy
- ❑ Lekarski z Oddziałem Farmacji
- ❑ Medycyny Weterynaryjnej
- ❑ Rolniczy z Oddziałem Ogrodnictwa

POLITECHNIKA WROCLAWSKA

- ❑ Chemiczny
- ❑ Mechaniczno-Elektrotechniczny
- ❑ Budownictwa
- ❑ Hutniczo-Górnicy

W praktyce, w związku z brakami kadrowymi, powstaje jeden, wspólny dla obu uczelni, wydział matematyki, fizyki i chemii.

Uniwersytet i Politechnika przez 6 lat pozostaną w organizacyjnej symbiozie z jednolitą administracją oraz budżetem, wspólnym senatem i unią personalną władz rektorskich.

3 września pierwszym rektorem połączonych uczelni zostaje mianowany prof. Kulczyński, Stanisław Loria - prorektorem Uniwersytetu, a prorektorem Politechniki Edward Sucharda.

PIERWSZE WYKŁADY

Władze państwowe odwlekają jednak oficjalną inaugurację. Służby bezpieczeństwa z nieufnością obserwują tworzące się środowisko akademickie.

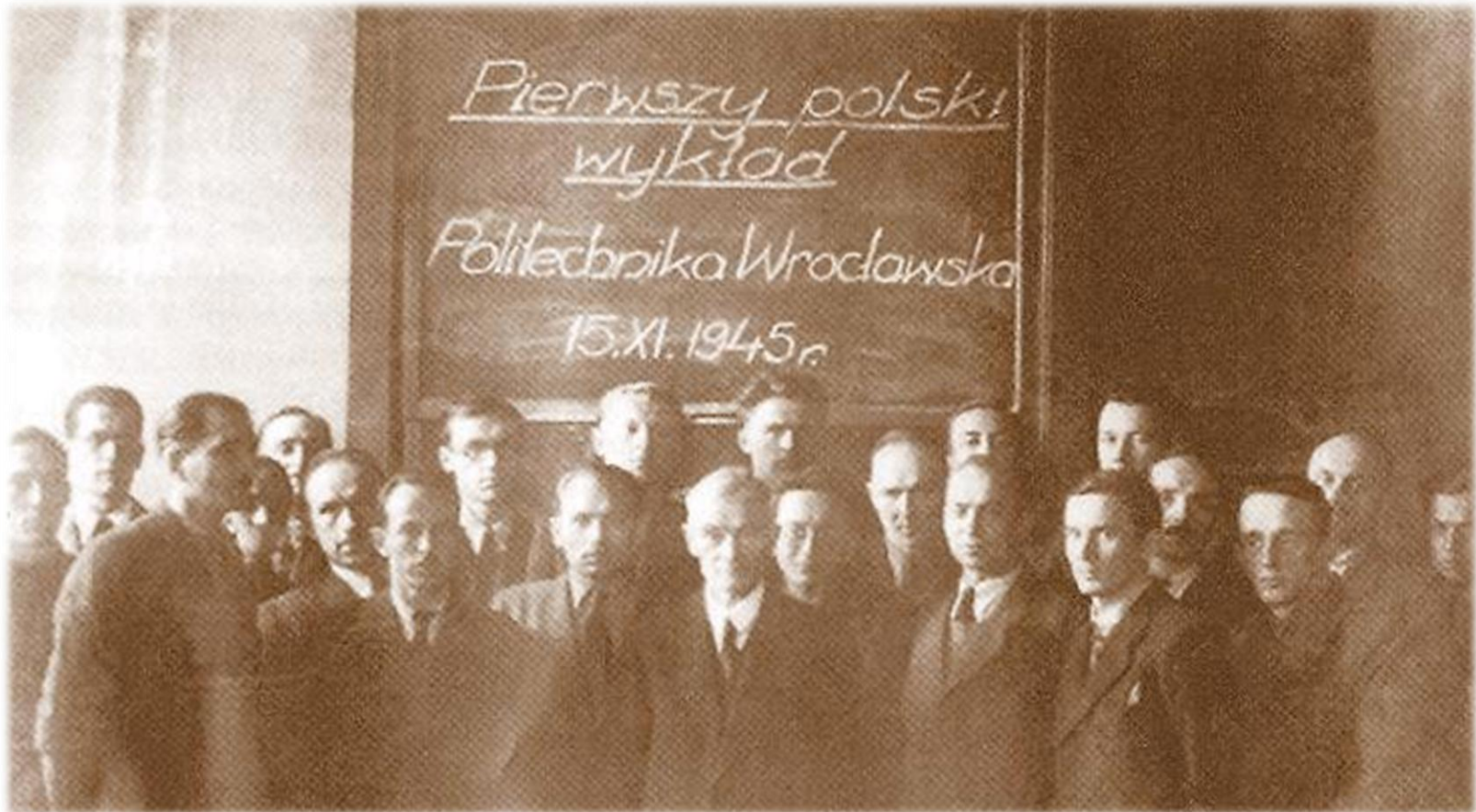
Niezrażeni piętrzącymi się trudnościami, wrocławscy pionierzy tworzą fakty dokonane. Pierwsze oficjalne wykłady w dniu 15.11.1945 r.: prof. Kazimierza Idaszewskiego na Wydziale Mechaniczno-Elektrycznym Politechniki i prof. Ludwika Hirszfelda na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu zostały uznane za początek życia akademickiego i nauki polskiej we Wrocławiu.

---

15 listopada 1945 r.

Inauguracja roku
akademickiego 1945/1946
we Wrocławiu

Wykład prof. Kazimierza
Idaszewskiego dla studentów
kierunku elektrycznego

**Jubileuszowe spotkanie w pierwszą rocznicę przybycia
Grupy Naukowo-Kulturalnej do Wrocławia, 10 maja 1946 r.**

Jeden z pierwszych wykładów na Wydziale Prawa

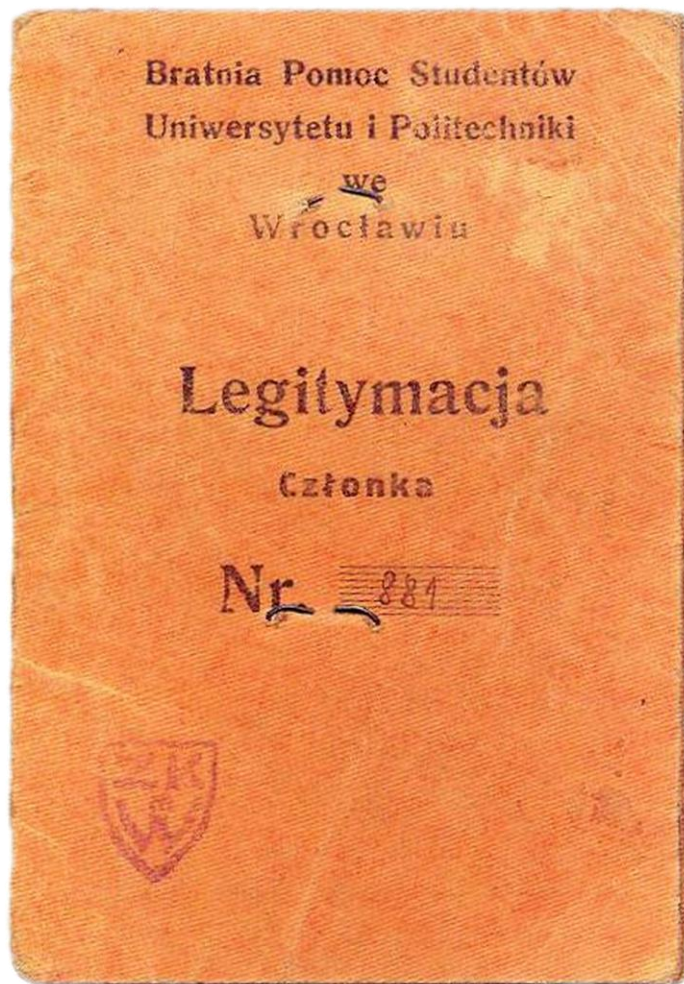
ZE WSPOMNIEŃ EDWARDA ZUBIKA

„Sale wykładowe były nie ogrzane i często hulał wiatr, wskutek nieszczelnych lub jeszcze prowizorycznych szyb (...)

A jednak takiej pilności i takiej rzetelnej pracy już nigdy nie miałem sposobności widzieć jak właśnie w tych pamiętnych miesiącach zimy i wiosny pierwszego akademickiego roku 1945/1946.”¹

---

¹ Zubik E.: *Pionierski czas nauki*. [W:] *Wspomnienia Wrocławskich Pionierów*. Red. W. Suleja. Wyd. 2. Wrocław, 2001, s.128.

**Legitymacja członka Bratniaka,
wydana w 1946 r.**

Tzw. Bratniak, czyli Bratnia Pomoc Studentów Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, nawiązujący do tradycji samopomocy studenckiej działał od września 1945 r. do marca 1950 r.

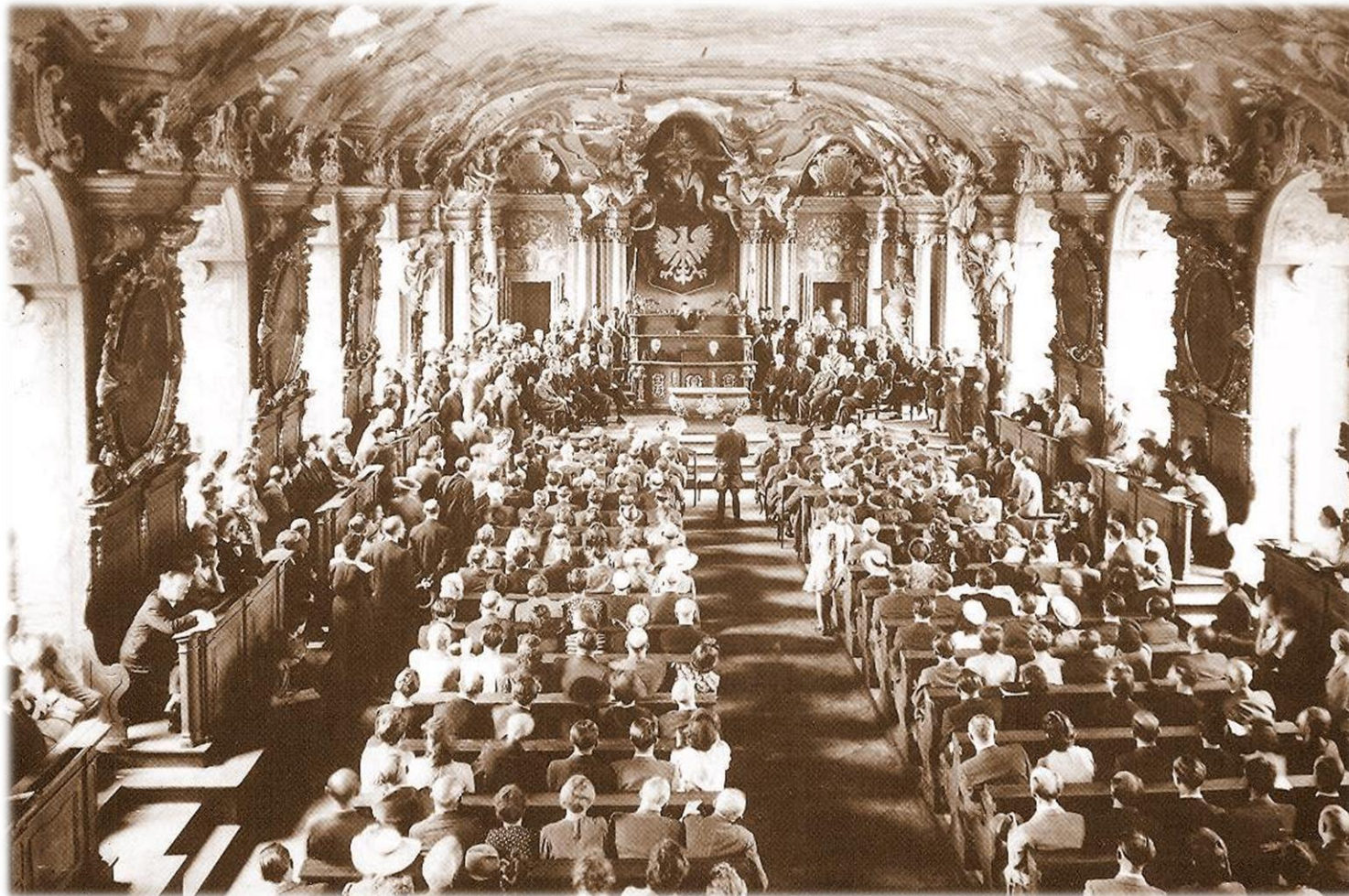
Bratniak rozprawdzał dary (odzież, żywność) wśród studentów, organizował pomoc stypendialną, domy studenckie i stołówki, a także życie kulturalne.

W roku akademickim 1945/1946 na Uniwersytecie studiowało 2353 studentów, a na Politechnice – 499.

Wydział Lekarski Uniwersytetu miał już 26 czynnych katedr, którymi kierowało 21 profesorów przybyłych głównie ze Lwowa.

Legitymacja studenta Wydziału Lekarskiego, 1946 r.

Oficjalna i uroczysta inauguracja działalności Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu z udziałem władz państwowych ma miejsce dopiero 9 czerwca 1946 r. (Aula Leopoldyńska)

KADRA NAUKOWA

Nie sposób wymienić w tej prezentacji wszystkich wybitnych pionierów wrocławskiej nauki, którzy od pierwszych powojennych tygodni prowadzili prace badawcze.

Biolog, botanik

Rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza
we Lwowie

W czasie okupacji delegat Rządu RP na
wychodźstwie na Obszar Lwowski,
w Krakowie prowadził tajne nauczanie na UJ

Na czele Grupy Naukowo-Kulturalnej
kierował odbudową wrocławskich uczelni

Rektor Uniwersytetu i Politechniki
we Wrocławiu w latach 1945-1951

W świecie naukowym ceniony m.in.
za badania europejskich torfowisk

STANISŁAW KULCZYŃSKI (1895-1975)

Chemik organik

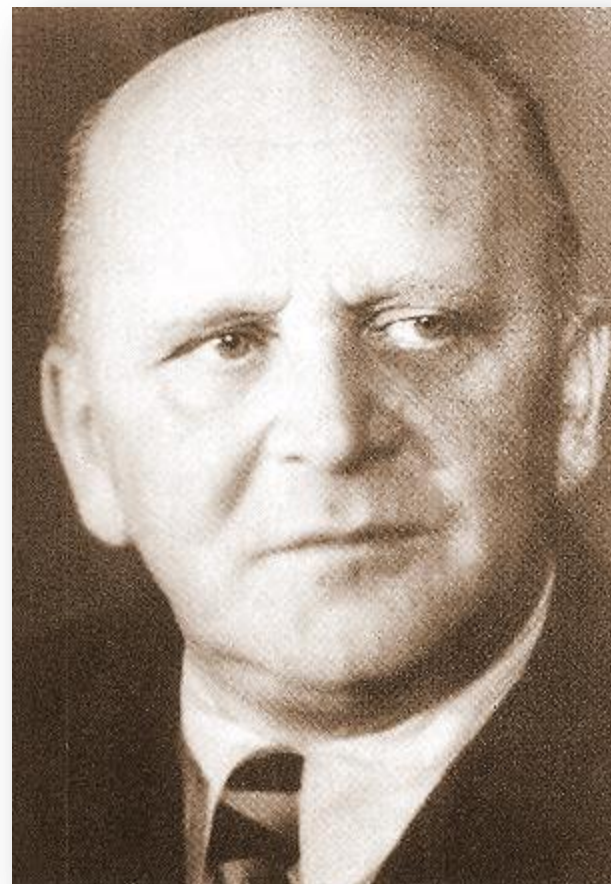
Rektor Politechniki Lwowskiej

Więziony we Lwowie przez Sowieców
w 1944 r.

W roku 1945 wykładał na Politechnice
Śląskiej, w maju dołączył do Grupy
Naukowo-Kulturalnej

Organizator Politechniki we Wrocławiu
i pierwszy jej prorektor

Opracował m.in. nową metodę oznaczania
węgla, wodoru i azotu w substancjach
organicznych

EDWARD SUCHARDA (1891-1947)

Fizyk

Studiował w Krakowie i na uniwersytetach
niemieckich, m.in. we Wrocławiu

Dziekan Wydziału Matematyczno-
Przyrodniczego na UJK we Lwowie

Jeden z głównych inicjatorów oraz twórców
polskich uczelni we Wrocławiu

Prorektor UWr i PWr, kierownik Zakładu
Fizyki Doświadczalnej

W 1951 r. przeniósł się do Poznania,
zmarł w Londynie

STANISŁAW LORIA (1883-1958)

Chirurg, profesor medycyny

Pionier torakochirurgii i współtwórca
kardiochirurgii polskiej

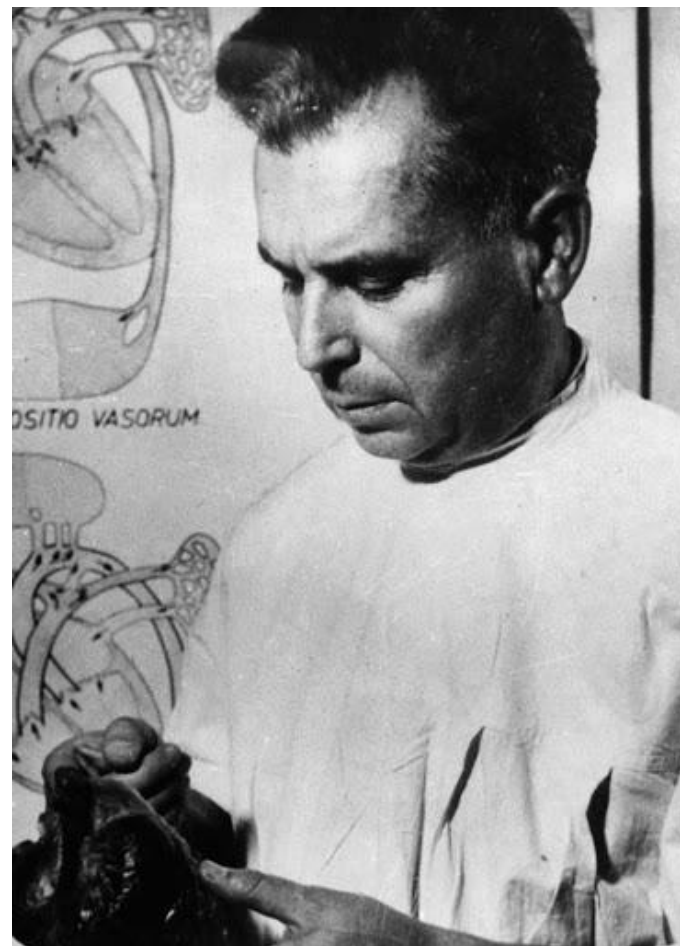
Kierownik Kliniki Chirurgii UJK we Lwowie

Twórca „Wrocławskiej Szkoły Chirurgicznej”

Wieloletni kierownik II Katedry i Kliniki
Chirurgii Akademii Medycznej we Wrocławiu

W 1958 r. wykonał pierwszą w Polsce
operację na otwartym sercu, a w 1966 r.
pierwsze w Polsce przeszczepienie nerki
pobranej od żywego dawcy

WIKTOR BROSS (1903-1994)

Prawnik

Rektor UJK we Lwowie

Wykładowca na tajnych kursach prawa
na Uniwersytecie Jagiellońskim podczas
II wojny światowej

Organizator i dziekan Wydziału Prawno-
Administracyjnego Uniwersytetu
Wrocławskiego

Współtwórca Wyższej Szkoły Handlowej
we Wrocławiu (obecnie Uniwersytet
Ekonomiczny), jej pierwszy rektor

KAMIL STEFKO (1875-1966)

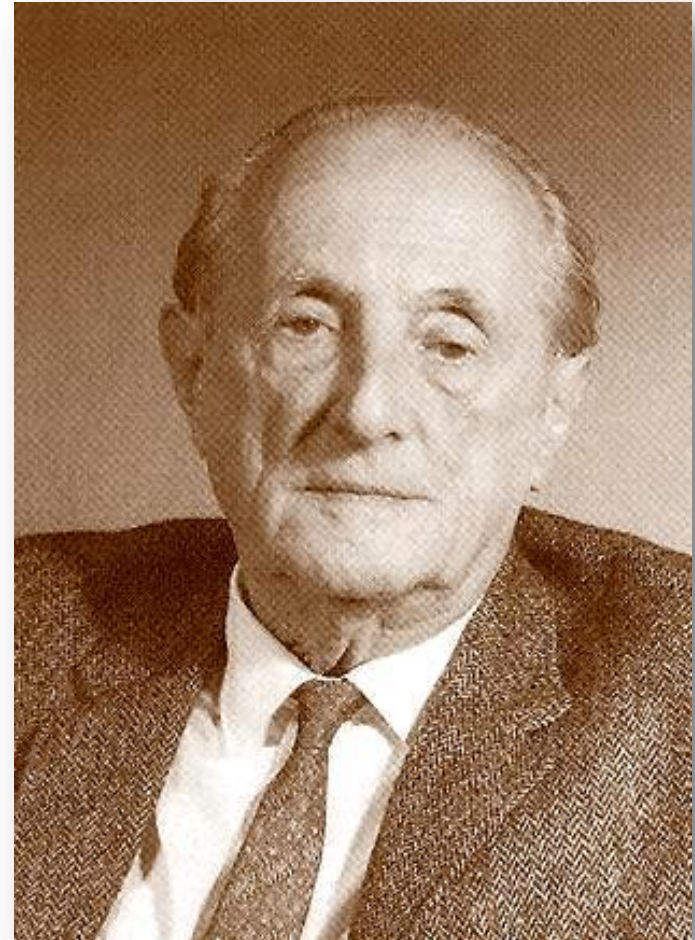
Wybitny matematyk, a także
doktor filozofii

Jeden z lwowskich profesorów

Współtwórca dwóch szkół
matematycznych: lwowskiej i potem
wrocławskiej

W powojennym Wrocławiu tworzył Wydział
Matematyki, Fizyki i Chemii UWr i PWr, był
jego pierwszym dziekanem

Znany także jako popularyzator nauki
i autor licznych aforyzmów, kalamburów
oraz dowcipów

HUGO STEINHAUS (1887-1972)

Historyk (mediewista), paleograf,
tłumacz

Profesor Uniwersytetu Jana
Kazimierza we Lwowie

Członek Grupy Naukowo-Kulturalnej

Organizator i dyrektor Instytutu Historii
na Uniwersytecie Wrocławskim

Zajmował się m.in. dziejami Śląska

Autor herbu Wrocławia, który
obowiązywał w l. 1948-1990

KAROL MALECZYŃSKI (1897-1968)

Klimatolog, glaciolog i badacz polarny,
profesor geografii

Absolwent uniwersytetu i politechniki we
Lwowie

W 1945 r. założył Katedrę Meteorologii
i Klimatologii oraz Obserwatorium
Meteorologiczne UW

Swoimi badaniami zasłużył sobie na tytuł
członka honorowego Norweskiego
Towarzystwa Geograficznego

Jego nazwiskiem nazwano m.in. przełęcz
na Spitsbergenie

ALEKSANDER KOSIBA (1901-1981)

Chemik

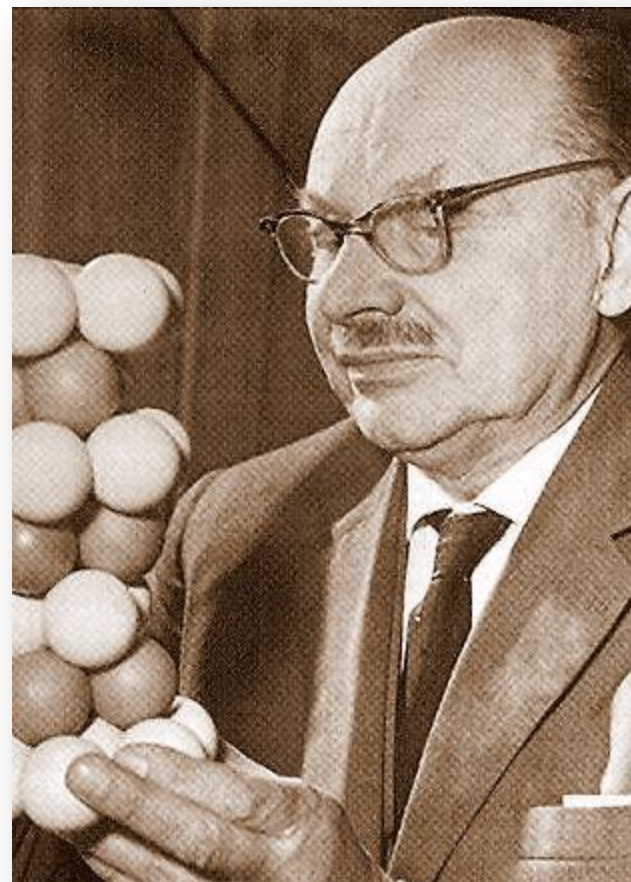
Wykładowca UJK we Lwowie

We Wrocławiu organizował Katedrę Chemii
Nieorganicznej UWr i PWr

Twórca Instytutu Niskich Temperatur
i Badań Strukturalnych PAN oraz
Międzynarodowego Laboratorium Silnych Pól
Magnetycznych i Niskich Temperatur

Autor m.in. słynnego podręcznika chemii
nieorganicznej, zwanego potocznie „Chemią
Trzebiatowskiego”

Zginął w wypadku samochodowym

WŁODZIMIERZ TRZEBIATOWSKI (1906-1982)

NON OMNIS MORIAR

Otwierając uroczyście 9 czerwca 1946 r. Uniwersytet i Politechnikę we Wrocławiu, rektor Stanisław Kulczyński mówił:

Jesteśmy materialnymi spadkobiercami ruin niemieckiego Uniwersytetu i Politechniki we Wrocławiu, a duchowymi spadkobiercami kresowej kultury lwowskiej. Toteż pierwsza myśl nasza biegnie ku pamiętnemu porankowi dnia 4 lipca 1941 r., kiedy to odbywał się we Lwowie akt publiczny akademickich szkół lwowskich, akt krwawy, treścią swą związany głęboko z aktem dzisiejszym. Akademickie szkoły lwowskie, stanęły tego dnia nie na podium auli, ale pod ścianą piaskowni lwowskiej; nie w obliczu władz i społeczeństwa polskiego, ale władz przedstawicieli społeczeństwa niemieckiego.

Każń na Wzgórzach Wuleckich – mord profesorów lwowskich

to jedna z najtragiczniejszych kart w polskiej historii.

4 lipca 1941 r., po rozpoczęciu okupacji Lwowa przez III Rzeszę, Niemcy zamordowali, po brutalnym aresztowaniu, na Wzgórzach Wuleckich w pobliżu Politechniki Lwowskiej wielu polskich naukowców, wykładowców lwowskich uczelni. Ofiarą tej zaplanowanej zbrodni na polskiej inteligencji padli też członkowie ich rodzin i współlokatorzy.

Wśród zamordowanych byli m.in. **prof. Kasper Weigel**, rektor Politechniki Lwowskiej,

Roman Longchamps de Bérrier, wybitny prawnik, rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza i jego trzech synowie,

prof. Antoni Cieszyński, twórca polskiej stomatologii,

prof. Tadeusz Boy-Żeleński.

W jednej z kolejnych egzekucji - 26 lipca 1941 rozstrzelany został po 3-tygodniowym więzieniu przez Gestapo

prof. Kazimierz Bartel, matematyk, kierownik Katedry Geometrii Wykreślnej i rektor Politechniki Lwowskiej, premier rządu Rzeczypospolitej Polskiej.

prof. Kazimierz Bartel

NON OMNIS MORIAR

Uroczystości ku czci zamordowanych pod
pomnikiem Martyrologii Profesorów Lwowskich
na skwerze prof. Kazimierza Idaszewskiego
we Wrocławiu

Pomnik na Wzgórzach Wuleckich
odświeżony w lipcu 2011 r.

NON OMNIS MORIAR

Rok 2020 został ustanowiony przez Radę Miejską Wrocławia
Rokiem Profesorów Lwowskich,
aby uczcić 75. rocznicę powrotu Wrocławia do Polski
oraz oddać hołd tym, którzy położyli fundamenty
pod rozwój polskiego Wrocławia.

Radni przyjmując rezolucję zaznaczyli, że wielkie
tradycje nauki lwowskiej znalazły swoją powojenną,
bezpośrednią kontynuację przede wszystkim na uczelniach
wrocławskich, a współczesny Wrocław w znaczącym
stopniu zawdzięcza swój charakter wysiłkowi organizacyjnemu
profesorów i wykładowców przedwojennych uczelni Lwowa.

NON OMNIS MORIAR

BIBLIOGRAFIA

- ❑ **Encyklopedia Wrocławia**. Red. J. Harasimowicz. Wyd. 3 popr. i uzup. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2006.
- ❑ Kaczmarek M., Goliński M., Kulak T., Suleja W.: **Wrocław. Dziedzictwo wieków**. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 1997.
- ❑ Kulak T., Pater M., Wrzesiński W.: **Historia Uniwersytetu Wrocławskiego 1702-2002**. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2002.
- ❑ Suleja W.: **Historia Wrocławia**. T. 3. *W Polsce Ludowej, PRL i III Rzeczypospolitej*. Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, 2001.
- ❑ **Trudne dni (Wrocław 1945 r. we wspomnieniach pionierów)**. Red. M. Markowski. T. 1. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1960.
- ❑ **Wspomnienia Wrocławskich Pionierów**. Wyd. 2. Red. W. Suleja. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski, TMW. 2001.
- ❑ Jasińska K.: **Mortui vivunt. O mordzie Profesorów Lwowskich** [on-line]. Dostępny w Internecie: <https://uni.wroc.pl/mortui-vivunt-o-mordzie-profesorow-lwowskich>.
- ❑ Prezentacja **Gaudeamus wśród ruin**. M. Gorczyca, E. Kawicka, I. Łęt pod kierunkiem E. Cegięły
- ❑ **Dolny Śląsk na fotografii** [on-line]. Dostępny w Internecie: <http://wroclaw.hydral.com.pl>.
- ❑ **Polska na fotografii** [on-line]. Dostępny w Internecie: <http://fotopolska.eu>.